

MARAKA

Redactioneel

Het jaar 2020 was een heel turbulent jaar met de komst van het Covid-19 virus en zeker ook voor ons als Inheemsen in Suriname. Wij hebben in de afgelopen tijd mededorpelingen ziek zien worden en een aantal heeft de strijd verloren tegen deze ziekte. Wij hopen dat deze pandemie net als de Spaanse griep de wereld ook weer zal verlaten. Zolang dat nog niet zo is, moeten wij voorzichtig blijven, ons houden aan de maatregelen, en bovenal gezond eten zoals onze voorouders dat deden. Ook

onze traditionele geneeswijze heeft een positief effect op onze strijd tegen het virus.

Met de nieuw aangetreden regering in mei 2020 is onze hoop op de erkenning van onze collectieve rechten weer aangewakkerd en wij zullen er alles aan doen om de druk erop te houden dat deze regering zich wel houdt aan zijn gedane beloften om de Rechten van de Inheemse en Tribale Volken wettelijk te erkennen.

2021 is een jaar van veranderingen voor VIDS. Loreen Jubitana, directeur Bureau VIDS vanaf 2002, is door VIDS gevraagd het Inheems Volk van Suriname op een ander niveau te dienen. Zij bekleedt nu de functie van directeur Directoraat Duurzame Ontwikkeling Inheemsen (DDOI) binnen het ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport (MROS). Cylene France, een jonge dynamische Inheemse vrouw, die ook al jaren betrokken is bij het werk van VIDS, zet het werk op het Bureau VIDS voort als waarnemend directeur.

Zij hopen als Inheemse vrouwen op deze manier het Traditioneel Gezag en daarmee de Inheemse gemeenschappen verder te ondersteunen in het verbeteren van hun levenssituatie, en in het bijzonder het verkrijgen van de wettelijke erkenning op hun voorouderlijke gronden.

Middels deze wil Loreen een ieder bedanken voor het vertrouwen en de geweldige samenwerking in de bijkans 20 jaren bij VIDS. De dorpshoofden, gemeenschappen en natuurlijk VIDS Bureau medewerkers, we zijn een grote familie, en familie kijven, maar blijven!! We hebben onze ups en downs binnen onze strijd, maar we hebben steeds getoond dat we met elkaar onze doelen wel kunnen bereiken. Wij rekenen op uw steun want samen zijn wij in staat om het doel dat wij voor ogen hebben, te bereiken.

De redactie

Grondenrechten

Demarcatie van Dorpsgebieden door VIDS

Giorgio Awankaroe

De strijd en wettelijke erkenning van ons grondgebied

De strijd voor de wettelijke erkenning van onze rechten gaat onverkort door. Wij houden één koers aan en het is nog een lange weg! Leiders die voorheen, eigenlijk al sinds de koloniale tijd, deze strijd hebben gestart, zijn ook niet meer allemaal in leven. Sommige leiders van ons zien geen heil meer in deze strijd. Anderen worden beïnvloed door de politiek of afgeleid door macht of geldzucht.

Maar de strijd gaat door! Ondanks alle obstakels, blijven wij de uitdaging aangaan omdat we niet vandaag zijn begonnen en omdat de wettelijke erkenning van onze grondenrechten de beste garantie is voor het veiligstellen van onze gemeenschappen. We vallen, maar staan altijd weer op. Het Kaliña en Lokono vonnis is ons nieuw wapen om de strijd met nog meer vaart voort te zetten. Dit is een belangrijke stap in deze strijd tegen de staat Suriname die we hebben gewonnen en dat maakt ons ook nog sterker als Inheemsen om geen hoop te verliezen.

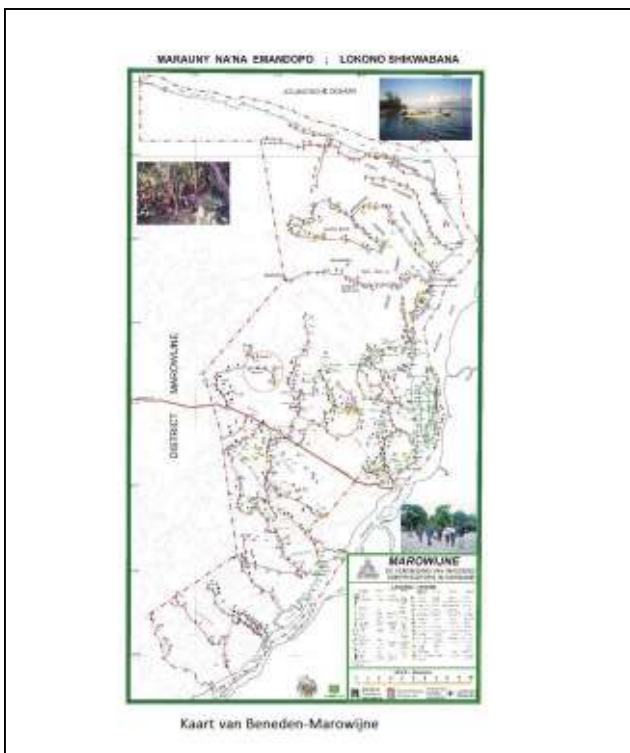
Maar we moeten ook ons huiswerk maken want wanneer onze rechten wettelijk worden vastgelegd moeten ook onze traditionele grondgebieden allemaal reeds in kaart zijn gebracht (gedemarqueerd) als bewijs dat we de rechtmatige eigenaars zijn van ons grondgebied, en ook om de juiste voorouderlijke gebieden erkend te krijgen.

Managementteam Grondenrechten

Het Managementteam Grondenrechten der Inheemse en Tribale volken heeft vóór de uitbraak van Covid-19 sessies gehouden met het Traditioneel Gezag van de Inheemse en Tribale Volken, vertegenwoordigers van de overheid en verschillende actoren om genoeg suggesties en input te krijgen, die zijn meegenomen bij het concipiëren van een conceptwet waarin de erkenning van de grondenrechten van Inheemse en Tribale Volken wordt geregeld. Het Management Team was belast met de uitvoering van het Stappenplan, ter realisering van de Wettelijke Erkenning van de Grondenrechten der Inheemse en Tribale Volken in Suriname. Die conceptwet is opgeleverd en ingediend in de Nationale Assemblee tijdens de vorige regering. Nu wordt de wet door een commissie, ingesteld door de nieuwe regering, opnieuw bestudeerd om na te gaan of de wet voldoet aan alle gestelde eisen voor wettelijke erkenning van de grondenrechten van Inheemse en Tribale Volken in Suriname. Dankzij partnerschap met externe organisaties en donoren heeft VIDS de afgelopen 20 jaren nog meer Inheems gebieden kunnen demarqueren

Demarcatie van collectieve grondgebieden

In 1999 is VIDS gestart met het eerste demarcatieproject in Beneden-Marowijne, waarbij woon- en leefgebieden van de acht Inheemse dorpen collectief in kaart zijn gebracht. Het succes van dit project heeft andere Inheemse gebieden wakker gemaakt. Met dit project is VIDS ook als organisatie sterker geworden. De kaart van het

VIDS

collectief gebied heeft als bewijsmateriaal gediend bij de rechtszaak van Beneden-Marowijne tegen de Staat Suriname. Dit versterkte het voornemen om alle Inheemse woon- en leefgebieden te demarqueren. Dankzij partnerschap met externe organisaties en donoren heeft VIDS de afgelopen 20 jaren nog meer Inheemse gebieden kunnen demarqueren, namelijk West-Suriname, Wayambo, Maho, Pikin Poika, Hollandse Kamp en Wit Santi, Para-Oost, Post-Utrecht en Cupido, en Matta.

Bij het demarcatieproject in Beneden-Marowijne bood VIDS de mogelijkheid aan 15 potentiële Inheemse jongemannen, waaronder mij persoon, om getraind te worden in het lezen en maken van een kaart; hoe gegevens van een plaats, kreek, et cetera, kunnen worden verzameld met een GPS. De GPS is een apparaat dat satelliet signalen ontvangt en de positie van een plek aangeeft door middel van coördinaten. Toentertijd kon VIDS niet zelf de kaarten produceren omdat VIDS de expertise niet in huis had. Een externe expert werd toen aangetrokken om ons te trainen in het zelf produceren van een kaart, waardoor sinds 2018 de expertise bij VIDS zelf aanwezig is.

Ervaring en werken bij Bureau VIDS

Door mijn betrokkenheid bij demarcatieprojecten heb ik een jarenlange ervaring met het veldwerk in Inheemse gemeenschappen, en ook digitale kaarten maken. Ik heb met een collega ook trainingen verzorgd voor VIDS aan Inheemse jongemannen in enkele dorpen die bezig waren om hun traditioneel woon- en leefgebied in kaart te brengen. Daarna hebben we het project ook begeleid.

Dit werk heeft mij geboeid en geïnspireerd om met Inheemse gemeenschappen te werken en zaken betreffende Inheemse volken anders te bekijken, vanuit mijn Inheems perspectief. Ik zie dingen nu tegenovergesteld van wat ik op school heb geleerd. Het veldwerk en werken met gemeenschappen heeft me met een andere bril laten kijken naar mijn eigen gemeenschap. En daarom ondersteun ik het werk van VIDS.

Bij Bureau VIDS werk ik nu als GIS-medewerker en ben bezig me te specialiseren in het Geografische Informatiesysteem (GIS). De opleidingen zijn duur, maar dankzij VIDS die in mij heeft geïnvesteerd kon ik één jaar lang een GIS-training volgen. Mede ook door mijn jarenlange ervaring als ICT-medewerker en mijn persoonlijke wil. GIS is een geografisch informatiesysteem om de wereld in kaart te brengen en beter te begrijpen. Met zo een GIS-systeem kun je data beheren, via analyses inzicht krijgen en deze informatie delen met anderen. De gegevens (coördinaten) die in het veld worden verzameld met een GPS-apparaat, worden dus in een GIS programma verwerkt tot een kaart. En dat is heel handig en nuttig!

Mijn werk bij Bureau VIDS is het digitaal invoeren, analyseren en in kaart brengen van geografische data van Inheemse grondgebieden. We hebben dus nu de deskundigheid in huis. En dat is een mijlpaal voor VIDS na jaren van hard werken

Commissie Demarcatie

Zoals we weten was er een Commissie Demarcatie van de overheid (als onderdeel van het Stappenplan) die tot taak had de traditionele grondgebieden van Inheemse en Tribale volken in kaart te brengen. Maar die commissie heeft zelf geen demarcatie-activiteiten ondernomen, maar bestaande data gebruikt. We wachten niet op de overheid. Als we zullen wachten, weten we niet hoe lang het zal duren. Volgens de overheid is het een grote uitdaging om die gebieden in kaart te brengen.

VIDS streeft ernaar om alle Inheemse woon-en leefgebieden collectief in kaart te brengen, te demarqueren. De dorpen hebben tijdens consultaties van VIDS aangegeven dat zij erkenning willen van de collectieve rechten op hun traditionele woon-en leefgebieden geen individuele percelen. De komende tijd zullen ook de overige woon- en leefgebieden in kaart worden gebracht want dat is nodig, en een vereiste, wanneer de traditionele Inheemse woon-en leefgebieden in Suriname uiteindelijk wettelijk worden erkend.

Inheemse Volken en Beschermd Gebieden

Giorgio Awankaroe

Wat zijn beschermde gebieden

Beschermde gebieden (in het Engels: protected areas) zijn plekken die worden beschermd vanwege hun natuurlijke, culturele of andere waarde. Een beschermd gebied is gedefinieerd door de World Conservation Union (IUCN) als "een gebied op land en/of zee dat wordt toegewijd aan de bescherming en het behoud van biologische diversiteit".

Inheemse Volken en beschermde gebieden

Ongerepte bossen of natuurgebieden die nog intact zijn, zijn meer te vinden waar Inheemse volken wonen. Het zijn van oudsher hun traditionele leefgebieden, hun grondgebied waar ze al eeuwen wonen. Ze maken gebruik van de producten die deze omgeving hen voorziet, door te jagen, vissen, verzamelen van bosproducten, kennis vergaren van de omgeving (het bos) en nog heel veel meer. Voor Inheemse volken is het daarom heel belangrijk dat zij deze gebieden met respect behandelen. Zij hebben de bosrijke gebieden eeuwenlang intact gehouden omdat men alleen gebruik maakt van de traditionele hulpbronnen die nodig zijn voor hun levensonderhoud, en ook verrijkt door steeds nuttige bomen, planten en vruchten naar hun gebieden te brengen.

En juist deze gebieden waarvan Inheemse volken afhankelijk zijn, worden door overheden ingesteld tot beschermde gebieden of natuurreservaten, zoals wij ook hier in Suriname kennen, vaak zonder medeweten maar vooral zonder inspraak van de lokale gemeenschappen. Er wordt geen consultatie gepleegd door overheden met de lokale mensen. Er worden zelfs wetten gemaakt waar Inheemse volken geen baat bij hebben. En dat is tegen de traditionele leefwijze van Inheemse en andere tribale volken die afhankelijk zijn van de gebieden om vrij te mogen bewegen op hun grondgebied.

En wat ook heel erg is, is dat die beschermde gebieden niet eens echt beschermd worden. Er vindt (legale en illegale) houtkap en mijnbouw daar plaats en de gebieden gaan juist achteruit, nu ze niet meer door de Inheemsen bewoond en beschermd worden.

World Conservation Union

IUCN, de grootste milieu organisatie die in de wereld over beschermde gebieden gaat, en het ICCA consortium (*Indigenous and Local Communities Conservation Areas*) dat als eerste wereldwijd opkwam voor de Inheemse beheerssystemen voor het beschermen van traditionele leefgebieden, hebben Inheemse vertegenwoordigers uit Latijns Amerika en het Caribisch gebied in november 2019 in Lima, Peru uitgenodigd om met elkaar te praten over het versterken van onze structuren en erkenning daarvan door nationale overheden. VIDS en ook de Surinaamse overheid waren daar vertegenwoordigd.

Belevenis en ervaring

Over de hele wereld worden Inheemse volken beperkt om vrij te mogen bewegen binnen hun traditionele woon- en leefgebieden. Deze worden nu gezien als een potentiële "geldmarkt" voor investeerders. En daarom is het belangrijk dat deze gebieden werkelijk beschermd worden, maar niet in het nadeel van ons. Inheemse volken willen daarom respect en erkenning van de wijze waarop wij met moeder aarde omgaan en onze natuurlijke omgeving in stand houden. De Inheemsen uit Latijns America en het Caribisch gebied hebben toen ook gedemonstreerd hoe wij onze gebieden in stand houden.

Ik heb ook een sterk standpunt naar overheden kunnen aanhoren van onze Inheemse broeders en zusters uit Latijns America. Inheemse leiders riepen op voor respect voor de territoriale rechten van Inheemse volken en de onderdrukking te stoppen op hun grondgebieden. Zij drongen aan op ondersteuning van concrete initiatieven van Inheemse vrouwen, jongeren en wijze mensen in Inheemse leefgebieden.

We weten dat het nog een lange weg is om erkenning te krijgen van onze eigen beheerssystemen. Daarom is het belangrijk dat wij onze structuren zichtbaar maken en een vuist maken om erkenning van onze rechten, inclusief eigen beheer van onze gebieden en hulpbronnen, af te dwingen.

COVID-19

Hoog sterftcijfer onder Inheemsen door coronavirus

Gilliamo Orban

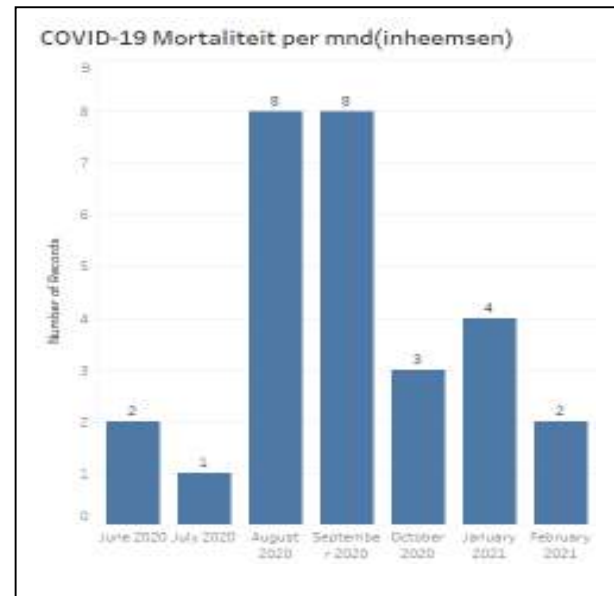
Sinds de uitbraak van Covid-19 in maart vorig jaar tot eind februari dit jaar, zijn in totaal 28 Inheemsen overleden aan deze ziekte. Dit blijkt uit cijfers van het Bureau voor Openbare Gezondheidszorg (BOG). Op 28 februari staan op het Covid-19-dashboard in totaal 172 doden geregistreerd in Suriname, waarvan 16,2 % sterfgevallen onder Inheemsen.

Dit is een hoog sterftcijfer. Het is hoger geweest op 21 september 2020 met 18 van de 97 sterfgevallen (18,5%). Het Bureau van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden (Bureau VIDS) had toen deze cijfers verzameld met informatie van het BOG, Medische Zending (MZ) en uit Inheemse dorpen.

In vergelijking met andere bevolkingsgroepen is de sterfte onder de Inheemsen het twee na hoogste sterftcijfer, na Creolen en Hindostanen. Echter, gelet op het feit dat de Inheemsen slechts 4% uitmaken van de totale Surinaamse bevolking, zijn de Inheemse volken het meest ernstig getroffen door de Covid-19 uitbraak in Suriname.

De grootste uitbraak van Covid-19 onder Inheemsen was in de maanden augustus en september. De eerste besmetting werd in juni geregistreerd in Sipaliwini Savanna en de meeste besmettingen (68) in West Suriname. Er zijn ook niet-geregistreerde besmettingen geweest, waar de Inheemsen zich niet lieten testen op het corona virus en eigen medicatie gebruikten. Daardoor is het niet duidelijk hoeveel Inheemsen besmet zijn geraakt met het corona virus. Volgens cijfers van het BOG van 22 september was van het totaal aantal Covid-19 besmettingen in Suriname 20% onder Inheemsen. Tot 28 februari 2021 telde BOG 551 besmette Inheemsen.

Vele dorpshoofden namen vorig jaar het besluit om hun dorp af te sluiten, nog vóórdat de overheid landelijk lock down maatregelen invoerde. Volgens sommigen hadden die maatregelen zelfs eerder

genomen moeten worden. Kapitein Sergio Srisria van Washabo zegt dat, toen de eerste besmetting in Suriname in maart 2020 bekend werd, de dorpen meteen maatregelen hadden moeten treffen zoals het afsluiten van de Inheemse gemeenschappen, om zoveel mogelijk buitenstaanders te weren uit de dorpen. Ook moesten de mensen onmiddellijk bewust gemaakt worden over het reinigen van de handen met zeep of alcohol, dragen van een monden neuskap en het in acht nemen van de sociale afstand van 1,5 meter. “Als we deze regels direct hadden ingevoerd, waren er minder doden onder de Inheemsen”, redeneert Srisria.

Maar toen de maatregelen werden ingevoerd, bleken bepaalde mensen koppig te zijn en soms werden feestjes gehouden. Daarnaast werden de mond- en neuskappen niet gedragen. De mensen zijn toen in dat kader in West Suriname huis-aan-huis bezocht door de traditionele gezagdragers. “We hebben de mensen uitgelegd wat de gevolgen zijn van de ziekte en dat je dood kan gaan. Vele mensen hebben daarna de zaak serieus genomen”, zegt Srisria.

In augustus en september zijn er in totaal 68 positieve gevallen geregistreerd in Apoera, Section

VIDS

en Washabo. Er zijn hiervan twee doden genoteerd. Districtscommissaris Josta Lewis van resort Kabalebo waaronder deze dorpen vallen, voerde twee keer kort achter elkaar een algehele lockdown van elk twee weken in. Hoewel de tweede total lockdown vrijwel plotseling werd doorgevoerd en de mensen daar niet op waren voorbereid, zegt Srisria dat die maatregelen hun vruchten hebben afgeworpen. Hij noemt de huidige situatie stabiel, omdat er momenteel geen positieve gevallen zijn geregistreerd. Desondanks dienen de mensen zich streng te houden aan Covid-19-regels, waardoor het virus de kop wordt ingedrukt.

Kapitein Srisria weet dat er ook dorpelingen waren met ziekteverschijnselen, maar zich niet hebben laten testen. Waarschijnlijk waren ze bang dat ze tijdens de opname in een ziekenhuis aan hun lot overgelaten zouden worden, zegt hij. Deze mensen hebben een stoombad met bladeren genomen om weer gezond te worden.

Ook dorpelingen van het Wayanadorp Kawemhakan aan de Lawarivier (Anaipaike) in Zuid-Oost Suriname hebben bita hout gebruikt tegen het corona virus. Stamhoofd Ipomadi 'Miep' Pelenapin, die gezondheid assistent is van de Medische Zending, erkent dat het lokale medicijn een positieve werking heeft gehad, aangezien iedereen, inclusief hij zelf, weer gezond is geworden. In zijn gemeenschap waren 36 mensen besmet met het coronavirus, maar er zijn geen coronadoden gevallen.

“Bijna het hele dorp was besmet, maar we hebben nu geen positieve gevallen”, zegt Pelenapin. Hij blijft er wel op letten dat de mensen zich blijven houden aan de Covid-19-regels, omdat het gaat om een dodelijke ziekte. Het blijven ontsmetten van de handen en dragen van een mond- en neuskap is hiervoor noodzakelijk.

De oversteek van en naar de Franse kant door de Wayana's moest naar inzien van het stamhoofd eerder stopgezet worden. Ook het sluiten van het vliegveld was erg belangrijk. “We vragen de mensen om liever thuis te blijven; tan na yu oso, want als velen hadden geluisterd zouden ze niet besmet zijn geraakt en hadden we niet zoveel doden”, benadrukt het stamhoofd.

Ook Pildas Tawadi, secretaris van Trio granman Ashongo Alalaparoe, zegt dat sommige mensen koppig waren en dat heeft geleid dat de besmettingen waren toegenomen. In Kwamalasamutu waren er 17 coronabesmettingen

waarvan twee mensen zijn overleden. “Ik denk dat overgewicht een rol heeft gespeeld bij de Inheemsen die aan het coronavirus is bezweken”, haalt Tawadi een mogelijke reden aan.

Cassipora wegblokkade in 2020

Hij heeft als bestuursambtenaar van het gebied mond- en neuscapjes en handsanitizers verdeeld aan de gemeenschap van Kwamalasamutu. De mensen mochten niet in grote groepen naar de kostgronden en dat het aantal werd beperkt tot 5 personen. Daarnaast hebben de Trio-Inheemsen eind september een driedaagse kerkbijeenkomst gehouden, waarbij er gebeden is voor de coronasituatie in het gebied. Tawadi weet dat er veel meer besmettingen waren dan officieel zijn geregistreerd. Veel van deze mensen hebben busi dresi gebruikt zoals kwasi bita.

Nu er geen besmettingen zijn in Kwamalasamutu, roept Tawadi de mensen op om zich te blijven houden aan de Covid-19-regels. Personen van buiten kunnen niet zomaar het dorp aandoen. Komen er toch mensen met het vliegtuig naar Kwamalasamutu, dan wordt hun temperatuur gemeten en ze zijn verplicht om hun handen te ontsmetten.

Voorlichting over Covid-19 vaccin hoognodig

Gilliamo Orban

De voorzitter van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS), Theodorus Jubitana, pleit voor verbetering van de communicatie met en in de dorpen. Aangezien deze te wensen overlaat, wenden de mensen zich tot informatie op sociale media. “Het internet en de radio- en televisieontvangst in vele dorpen zijn zwak, waardoor de mensen weinig informatie krijgen over het coronavirus en het vaccin”, zegt Jubitana.

De Inheemse leider doet een beroep op zijn volk om zich eerst te laten voorlichten door officiële instanties om daarna een goed overwogen besluit te nemen. Dorpshoofden hebben in zoommeetings met de gezondheidsautoriteiten aanbevolen om dorpelingen te trainen die op hun beurt huisbezoeken doen om mensen in de gemeenschappen te informeren over onder andere het vaccin.

De Inheemsen in Paramaribo en de omliggende districten blijken zeer sceptisch tegenover het Covid-19 vaccin. De informatie op sociale media over de ernstige bijwerkingen van het vaccin, heeft de mensen huiverig gemaakt. “Daarom moet deze issue goed uitgekristalliseerd worden door de overheid. Artsen van bijvoorbeeld Medische Zending en de Regionale Gezondheidsdienst moeten uitleggen wat het vaccin inhoudt en wat de risico's hiervan zijn. Ook moet uitgelegd worden wie kwetsbaar is voor het prikje en wat de bijwerkingen zijn, want dat is nog heel vaag”, vindt de VIDS-voorzitter.

Door het uitblijven van de juiste informatie over het vaccin hebben de Trio-Inheemsen in Kwamalasamutu op zondag 28 februari tijdens een krutu unaniem besloten om het coronavaccin niet te nemen. Het besluit geldt voor alle zeven Triodorpen in Suriname. Ze hebben door berichten op sociale media het idee gekregen dat het vaccin gevaarlijk is voor de mens. “Er zijn mensen doodziek geworden, nadat ze het prikje hebben gekregen en zijn zelfs doodgegaan”, zegt Pildas Tawadi, tolk en woordvoerder van granman Ashongo Alalaparoe.

Epidemioloog en waarnemend directeur van het Bureau voor Openbare Gezondheidszorg (BOG), Radjesh Ori, legt uit dat Inheemsen een kwetsbare groep blijken te zijn voor het coronavirus. Dit in vergelijking met andere bevolkingsgroepen. “Als er bijvoorbeeld 100 mensen van verschillende bevolkingsgroepen besmet zijn en in die groep 10 Inheemsen zijn, is het risico groot dat 4 Inheemsen aan de ziekte sterven”, zegt Ori. Hij wijst erop dat ook de cijfers van de Pan American Health Organization (PAHO) aangeven dat Inheemse volken kwetsbaarder zijn dan anderen voor Covid-19. Wat de reden daartoe is, weet Ori nog niet. “Alle bevolkingsgroepen hebben onderliggende ziektes zoals hoge bloeddruk en suikerziekte”, antwoordt hij op een vraag of dat de reden is onder de Inheemsen.

VIDS voorzitter Jubitana benadrukt dat Inheemsen van oudsher een gezond dieet hebben met onder andere bosvruchten, -noten, vlees en vis. Maar hij erkent dat vooral Inheemsen in Paramaribo en omliggende districten aan chronische ziektes lijden, waardoor ze ernstiger ziek kunnen worden wanneer ze Covid-19 hebben opgelopen. “Veel Inheemsen die in Paramaribo en dichtbijgelegen districten wonen, kopen hun voedingsproducten in de supermarkten en fastfood restaurants en dat is niet zo gezond”, aldus Jubitana.

Ori legt uit dat bij vaccinatie de mensen een prikje of injectie met een vaccin krijgen, waardoor het lichaam antistoffen maakt om een infectieziekte, zoals Covid-19, meteen de kop in te drukken. Het coronavaccin bestaat uit een verzwakte deel van het virus dat in het lichaam wordt ingespoten en de gevaccineerde mensen zich niet ernstig ziek voelen. Ze kunnen onder andere een lichte koorts

krijgen en zullen mogelijk ook hoesten. “Maar ze zullen geen longontstekingen krijgen, in ademnood verkeren of in de intensive care belanden. Mocht zo een persoon besmet raken met het virus, dan heeft het lichaam weerstand opgebouwd tegen de ziekte”, aldus Ori.

Hij benadrukt dat het niet verplicht is om zich te vaccineren, maar verwacht dat de mensen hier wel gehoor aan geven, omdat in een ernstig positieve geval de mensen dood kunnen gaan. Hij hoopt dat 80 procent van de bevolking zich laat vaccineren om de ziekte de kop in te drukken. “Dat was het

percentage bij de infectieziektes zoals mazelen en polio die zijn bestreden in Suriname”, zegt hij.

Het vaccin waarvan Suriname gebruik maakt, heet AstraZeneca en is afkomstig uit India. Na het krijgen van het vaccin, zullen de mensen zich toch moeten houden aan nationale basismaatregelen van Covid-19, zoals het dragen van een mond- en neusmasker en reinigen van de handen met zeep of alcohol. “Want als de geïnjecteerde het coronavirus overdraagt aan iemand die niet is gevaccineerd kan de ziekte fataal zijn voor die persoon”, waarschuwt Ori.

Wayana stamhoofd Pelenapin eerste Inheemse leider die coronavaccin krijgt

Gilliamo Orban

Stamhoofd Ipomadi ‘Miep’ Pelenapin van de Wayana is op vrijdag 12 maart als eerste Inheemse leider gevaccineerd bij het coördinatiecentrum van de Medische Zending (MZ) aan de Zonnebloemstraat. De MZ die belast is met de gezondheidszorg in een groot deel van het binnenland is op die dag gestart met hun vaccinatieprogramma.

“Ik voel me goed. Wayana’s zijn sterke mensen”, reageert Pelenapin kort nadat hij het prikje heeft gekregen. Hij legt uit dat er veel negatieve berichten over het vaccin de wereld worden ingestuurd. Hij wil een voorbeeld zijn voor de Inheemsen om te tonen of de injectie wel of niet goed is voor hen. “Want een kapitein van de Aluku heeft me gezegd, dat als het na het prikje goed gaat met mij, zal hij zich ook laten vaccineren.

Pelenapin reageert op de kwestie van Trio’s die onlangs hebben besloten om het vaccin niet te nemen. Hij heeft de indruk dat ze daarover niet de juiste informatie hebben gekregen. “Ik zeg niet dat ze geen goed besluit hebben genomen, maar ik zie graag dat ze beter worden geïnformeerd”, zegt het stamhoofd.

MZ-directeur Herman Jintie zegt dat de Trio’s de juiste houding in deze zaak hebben getoond. De kwestie heeft de MZ aangespoord om spoedig deze mensen in te lichten. “We hebben aan onze mensen gezegd dat ze zich moeten voorbereiden om naar onze broeders en

zusters van de Trio te gaan om hun de juiste informatie te geven. We zien de kwestie niet als een aanval, want de mensen zullen niet klakkeloos besluiten om het prikje te nemen”, zegt Jintie.

De MZ kon volgens hem de mensen niet eerder inlichten, omdat het nog niet duidelijk was welk vaccin Suriname zou gebruiken. Eerst was bekendgemaakt dat het land van het Pfizer vaccin gebruik zou maken, maar in februari maakten de media bekend dat men het AstraZeneca vaccin toegediend zal krijgen. “We hebben nu concrete informatie en dat zullen we delen met de gemeenschap”, zegt de MZ-directeur die zelf ook gevaccineerd werd. Er zal gestart worden om tien teams van elk vijf mensen te trainen om de bewoners in het binnenland te informeren over het vaccin, en deze groepen zullen ook belast zijn met het prikken van de mensen.

Dorpsnieuws

Het plotselinge en vooral brute overlijden in augustus 2020 van het dorpshoofd van Matta, Michel Karwofodi, heeft de totale Inheemse gemeenschap geschokt. Even schokkend was de onthulling dat de daders van het eigen dorp kwamen en nog zeer jong in leeftijd. Hoe heeft het zover kunnen komen? In een poging dit verlies te verwerken hebben medewerkers van Bureau VIDS over dit verdriet geschreven.

Dorpshoofd Michel Karwofodi

Josee Artist

Het is in deze toch al angstige, onzekere tijd dat op een laffe wijze ons dorpshoofd, Michel Ramon Karwofodi, 67 jaar, uit het leven is weggerukt. Michel Karwofodi, sinds 2011 dorpshoofd van Matta, een Lokono dorp met ongeveer 500 dorpingen, gelegen in het savanne landschap in het district Para.

Dorpshoofd Michel wordt door iedereen omschreven als een zachtaardige, rustige, vriendelijke en sympathieke man die op deze manier ook zijn dorp leidde. Maar ook zeer standvastig, je wist wat je aan hem had, en overtuigd van de stappen die hij moest zetten en hij stond achter zijn besluiten die hij zeer overwogen nam. Hij probeerde zijn bijdrage te leveren waar hij dat kon doen, zoals bij tal van gelegenheden in het dorp en door aandacht en tijd te schenken aan studenten bij hun studieopdrachten.

Binnen de Vereniging van Inheemse Dorpschoufden in Suriname (VIDS) was hij actief en bezocht hij met andere dorpschoufden vaker dorpen die behoefte hadden aan wijze raad en opbeuring en hij was vooral de laatste tijd, voor zijn overlijden, intensief betrokken bij alle activiteiten van de Organisatie van Samenwerkende Inheemsen in Para (OSIP). Een van zijn laatste daden was gericht op het beschermen van de dorpingen in Matta, tegen het Covid-19 virus.

“Angst is een slechte raadgever”, luidt een simpel maar wijs spreekwoord. Michel Karwofodi was geen man die zich door angsten liet leiden. Hij liet zich leiden door het geloof dat hij had. Het geloof in zijn medemens, het geloof in de rechten van Inheemse volken, het geloof dat wij ons tegen het Corona virus kunnen beschermen. Daar zette hij zich voor in.

VIDS zal het sterke geloof van Michel Karwofodi voortzetten in haar werk. Wij zullen in nagedachtenis van ons dorpschouf angst niet laten overheersen. Wij zullen toezien dat Inheemse dorpen zichzelf beschermen tegen het Covid-19 virus, wij zullen zijn standvastigheid meedragen als wij opkomen voor onze rechten en zijn rust en kalmte uitstralen in deze onzekere tijd.

Wij zullen daarom ook vanuit zijn liefde voor de medemens moeten leren om kansen te geven aan volgende generaties, en om aan jongeren die voor grote uitdagingen staan, met veel geduld onze veerkracht over te dragen zodat wij samen, als Inheems volk ons kunnen aanpassen aan nieuwe realiteiten.

Zijn kinderen, die hun moeder al hebben verloren, wensen wij heel veel kracht toe. Denk veel aan jullie vader, hoe hij zich zou hebben gedragen in deze hartverscheurende, pijnlijke tijd. Opkomen voor onrecht zou hij zeker doen, op zijn wijze en

doortastende manier. Daarin mogen jullie je ondersteund weten door VIDS. Blijf geloven in de medemens. Dorpelingen van Matta, jullie leider is niet meer maar zijn nalatenschap wel. Blijf bouwen op wat hij heeft nagelaten. Dorpshoofden, met name die van OSIP, wij laten ons niet leiden door angst, maar we zullen het geloof dat dorpshef Michel Karwofodi had in de toekomst, met name met betrekking tot de wettelijke erkenning van collectieve grondenrechten, nastreven.

Mijn persoonlijke ervaring met kapitein Michel Karwofodi

Giorgio Awankaroe

Respectvol, vriendelijk, gastvrij, een cultuurkenner, een traditioneel leider, mensenkenner, sociaal bewogen maar ook iemand die serieus zijn werk deed als een dorpshef. Zijn speeches waren vaak met wijze woorden, tactisch en diplomatisch. Zo kende ik dorpshef Karwofodi: een mens vol spraaktalenten. Een waardevol persoon en leider!

In april 2019, tijdens mijn (veld) werk bij het demarcatieproject van het traditioneel woon- en leefgebied van Matta, heb ik deze goede man van dichtbij mogen leren kennen. Zijn vriendelijkheid en gastvrijheid, hoe hij met mensen omging, bewonderde ik. Een heel sociaal bewogen persoon. Hij kende bijna iedereen als zijn tien vingers. Een persoon die graag zijn mensen hielp waar het nodig was. Een tori (fatu) man!

Tijdens mijn werk voor een maand vertoefde ik bij hem. Met een brede lach zei hij op de eerste dag: "Geo, maak je niet druk! Ik heb genoeg ruimte waar je je hangmat kan binden. No spang, ik ga goed voor je zorgen! Hij kwam zijn woorden na. Zoals een zorgzame vader voor zijn zoon zou zorgen, die goede zorg heb ik ook gekregen in de dagen die ik op Matta verbleef.

Reeds op de eerste dag leek het alsof ik deze man al jaren kende. We spraken gewoon als heel goede mati's (vrienden). De leuke tori' (fatu's) die hij vertelde, en zijn zorgzaamheid omtrent mij alsof ik zijn zoon was, gaven me een goed gevoel. Ik voelde me gewoon thuis.

Aan de Surinaamse samenleving laten wij weten dat een sterke betrouwbare en wijze Inheemse leider is heengegaan. In zijn jonge jaren een goede voetballer en zeer sportief. Hij hield van gezelligheid met familie en vrienden en zocht dat ook op. Een kenner van zijn cultuur en standvastig in het wettelijk verkrijgen van de rechten van Inheemse volken in Suriname. Dit is niet alleen een verlies voor de Inheemse samenleving maar voor ons allen in Suriname. Een Surinamer met grote liefde voor zijn land en volk is niet meer.

Hij was een vader tevens een moeder voor mij in de korte mooie werkperiode. 's Morgens stond hij altijd fit op met een vriendelijk gebaar: "Goedemorgen Geo, goed geslapen?" met een glimlach naar mij toe. "Ik ga water opwarmen, ben je ready voor vandaag?" En dan voor een paar minuutjes ging hij strekoefeningen doen. Elke ochtend deed hij dezelfde gymnastiek bewegingen. Alsof hij zei: Zo, ik ben er weer voor vandaag om het karwei voort te zetten! Ik kom eraan! Een flinke man ondanks zijn leeftijd.

Kapitein Michel Karwofodi kon ook heel goed en lekker koken. Hij hield van koken, de keuken was zijn geheim. 's Morgens voordat we van huis vertrokken: "Geo, ik heb het eten al klaar gemaakt. Neem genoeg mee voor vandaag. Als je klaar bent vertrekken we"! Een vader die zijn zoon naar het werk brengt. Ik waardeerde zijn gastvrijheid en zijn zorgzaamheid. Meer en meer leerde ik deze goede man kennen als een voorbeeldige vader, een leider die het voortouw nam om de dag tot een succes te maken.

"Geo zijn alle spullen in de wagen. Heb je niets vergeten?!"

Verbrandingsoven in Galibi

Greta Pane-Kiba

We zijn echt blij dat de oven is geplaatst omdat we hier in Galibi een milieuprobleem hebben. Dagelijks spoelt er vuil aan vanuit Frans-Guyana en het blijft liggen op het strand. Zowel bewoners als toeristen hebben

last van dit strandafval. Daarnaast hebben veel gezinnen eigen afvalhoopjes nabij de huizen omdat we hier geen afvalverwerking hebben. En dat leidt tot onhygiënische situaties. Galibi is ook een toeristenoord en staat bekend om haar zeeschildpadden. Maar door het afval staat onze mooie natuur onder een enorme milieudruk.

De verbrandingsoven kregen we vorig jaar januari. Toen zijn de bouwmaterialen opgehaald in Albina. Het was zwaar werk, omdat alles over water werd vervoerd. Eerst werd het gebouw opgezet, waarna de oven, die heel erg zwaar is, werd gebracht. De training aan dorpingen voor gebruik en onderhoud van de oven moest wel uitgesteld worden door de maatregelen in verband met de COVID-19 uitbraak. Ondertussen is dit wel gebeurd en is de oven nu in gebruik.

Afval is een onderwerp dat iedere bewoner van Galibi aangaat. De dorpsbesturen zijn al jaren bezig hier een oplossing voor te vinden. In juli 2007

bijvoorbeeld is er een onderzoek gedaan door een onderzoeksteam van de Anton de Kom Universiteit (AdeK), studierichting Milieuwetenschappen. Er is toen ook een schoonmaak geweest van het strand. In één dag werd 180,4 kg vuil verzameld. Ze hebben een actieplan geschreven, maar dat is nooit uitgevoerd.

We hebben toen een beroep gedaan op gemeente Koksijde (België), met wie Galibi een stedenband had. In april 2015 schonk Koksijde een vuilverwerkingsmachine aan Galibi. We konden het echter niet gebruiken, want het werkte op elektriciteit en hier hebben we alleen 's avonds stroom met een generator. De machine is toen weer teruggebracht naar Albina.

De dorpsbesturen bleven niet bij de pakken neerzitten en bleven bij de overheid aandringen op een oplossing. Uiteindelijk hoorden we dat Galibi ook in aanmerking kwam voor een verbrandingsoven. Het staat al in het dorp, de dorpingen zijn er heel blij mee en zo helpen wij ook mee aan een SCHOON MILIEU!

Bewoners houden Galibi schoon

Maak kennis met: kapitein Gladys Kabelefodi

Channa Kiba

Op 30 nov 2013 werd Gladys Kabelefodi aangewezen en traditioneel ingewijd als dorpshoofd van Philipus Shikwabana, voorheen bekend als Klein Powaka. Nu 51 jaar en moeder van 5 kinderen. In haar jongere jaren woonde zij in Powaka, daarna verhuisde zij naar de stad. Klein Powaka hoorde bij Powaka en was veel kleiner. Er waren 2 basja's in het dorp. Nu is het een groter dorp met een eigen bestuur, en ligt 8 km verwijderd van Powaka. Philipus Shikwabana heeft 200 inwoners.

Gewezen kapitein Makosi van Powaka gaf toestemming om een naam te bedenken voor Klein Powaka zodat zij zich los konden maken van Powaka. De ouderen van het dorp kwamen bij elkaar en besloten het dorp de naam te geven Philipus Shikwabana. Philipus is kapitein geweest van Powaka. Nadat hij kapitein af was, kwam hij zich met zijn gezin als eerste hier vestigen ongeveer 52 jaar geleden. Daarna volgden er meer gezinnen. Met de groei van het dorp werden ook de noden groter.

Kapitein Gladys somt een aantal ontwikkelingen in het dorp op:

✓ Nadat het vorig gemeenschapshuis door een brand vernietigd werd, is er nu een nieuw en duurzaam gemeenschapshuis in aanbouw.

- ✓ Er is ook een sportcomplex in de planning waarvan de helft een voetbalveld is, een deel voor een speeltuin, tribunes en kleedruimtes. Nu is het voetbalveld al in gebruik en aan de rest moet er nog gewerkt worden.
- ✓ Het dorp beschikt nu over 1x24u stroom. Vroeger had elk gezin zijn eigen generator voor elektriciteit

✓ De meeste gezinnen hebben handwaterpompen die in een project van Canada Foundation zijn aangelegd. Deze pompen zijn nu aangesloten op een hydrofoor met aansluiting naar de verschillende huishoudens. De aansluiting gebeurt individueel waardoor iedereen ook water kan krijgen.

Middelen van bestaan

Tegenwoordig werken veel jongeren in de hout- en goudsector. Enkelen doen aan kleinschalige ananasteelt. Maar van oudsher wordt er in dit dorp cassave

geteeld en verwerkt. De uitdaging is wel om jongeren te interesseren voor traditionele beroepen. Kapitein Gladys wil jongeren stimuleren om te gaan planten. Dit zou kunnen

door een heel stuk grond open te stoten waardoor de jongeren kunnen gaan planten. Hiervoor wil zij een goede samenwerking aangaan met investeerders. Cassaveteelt en –verwerking is een goede bron van inkomsten. Daarmee kan de dorpskas ook versterkt worden.

Vrouw

Dubbel gevoel

Fouzya Fredison

30 augustus 2020. Ik fietste richting de winkelstraat toen mijn ogen vochtig werden. Ongeveer een uur geleden had ik geweldig nieuws ontvangen. Ik ben geslaagd voor mijn masteropleiding aan de

Universiteit van Utrecht voor de studie Culturele Antropologie. Ik was heel blij vanbinnen, maar werd tegelijkertijd bevangen door emoties van verdriet.

De volgende dag was het precies een week geleden dat mijn kapitein Michel Karwofodi naar zijn laatste rustplaats gebracht werd. Deze mijlpaal is meer dan alleen maar MIJN persoonlijke titel. Het is ook voor Matta, waar ik opgevoed en gevormd ben, en het is ook voor de Inheemse gemeenschap waar ik ook onderdeel van uit maak. Als klein meisje ben ik opgegroeid in mijn geliefd dorp Matta. De basisschool heb ik daar bijna volledig doorlopen.

Op 11-jarige leeftijd verhuisden wij naar Paramaribo. In Paramaribo was het leven niet makkelijk en verhuisden wij terug naar Matta op mijn 14^e. De school bezoeken in Paramaribo en wonen op Matta was echt een uitdaging. Ik herinner mij de dagen van vroeg opstaan nog heel goed. De bus die rond 04:00 uur in de ochtend vertrok en waar je pas rond 17:00 uur weer thuiskwam. Er waren dagen dat de weg zo onbegaanbaar was door harde regen waardoor de bus niet verder kon.

Niet alleen de fysieke omstandigheden maakten het leven zwaar, ook de uitdaging om het tegendeel te bewijzen over de stereotypen die bestonden of nog steeds bestaan over Inheemsen. Op dat moment had ik een doel voor ogen. De wereld bewijzen dat Indianen niet dom zijn en niet alle meisjes uit de dorpen blijven thuis als gevolg van tienerzwangerschappen.

Mijn ouders besloten mij naar een internaat te sturen net als mijn broer en zus die mij geruime tijd voor waren. Het leven in een internaat was geen makkie. Er waren momenten dat ik huilend in slaap viel omdat ik mijn familie zo erg miste. Sommige kinderen kregen vaak bezoek van hun familie, maar bij ons was dat haast niet mogelijk omdat de bus naar Matta reeds was betrokken op het tijdstip dat we bezoek mochten ontvangen.

Door motiverende gesprekken van de directeur van het internaat, heb ik steeds mijn best gedaan om achter mijn doel te gaan. In het internaat heb ik heel veel jongeren zien komen en gaan. De verleiding van Paramaribo was soms te groot voor hen om te weerstaan of de heimwee om terug te gaan naar hun dorp was veel te sterk. Financieel hadden mijn ouders het niet breed, waardoor ze vaak de eindjes aan elkaar moesten knopen. Dat betekende dat alleen het hoognodige werd aangeschaft.

Natuurlijk verlangde ik naar mooie kleren, geld om lekkernijen te kopen op school en een mobieltje, maar deze dingen moesten nog heel lang wachten. Ik kreeg wel schoolspullen, maar zeker niet van die mooie dure broeken, schoenen of tassen. Van het internaat kregen wij 's morgens brood en dan mocht je een extra broodje mee naar school. Meestal was dit een broodje jam, chocoladepasta of pindakaas. Na een paar jaren van doorzetten en

soms op het nippertje overgaan, heb ik op 18-jarige leeftijd het VWO kunnen afronden.

Net als veel jongeren wist ik niet precies wat ik moest studeren na de middelbare school. Ik wist wel dat ik door wilde studeren. Ik gebruikte negatieve uitspraken over Inheemsens als positieve energie om door te gaan en het tegendeel te bewijzen. Door een leerkracht op de middelbare school raakte ik geïnspireerd om sociologie te studeren aan de Universiteit van Suriname. Ze was naast leerkracht, belast met een project over het drogen van awara's in Powakka. Ik was zo blij dat er een studie was, waar je in direct contact kon staan met dorpelingen. Dit wilde ik heel graag, een studie volgen waar ik niet alleen profijt aan zou hebben maar ook gemeenschappen.

Studeren aan de universiteit was een nieuwe uitdaging. Nu lag het geheel in mijn handen wat ik ervan zou maken. Ik had geen geld om de universiteit te betalen en besloot een lening aan te gaan voor studiefinanciering. In 2010-2011 startte ik mijn opleiding Sociologie. Door de financiële situatie besloot ik tussentijds te werken en startte ik in 2014 met een opleiding voor assistent luchtverkeersleider en werkte ik in de verkeerstoren te Zanderij. Door deze nieuwe (betaalde) studie en baan liep mijn studie aan de universiteit wat vertraging op. Eindelijk kon ik in 2016 afstuderen als bachelor socioloog aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

Door persoonlijke redenen verhuisde ik in 2018 naar Nederland. Het leven in Nederland was anders dan ik had gedacht. Een baan die paste bij mijn opleiding bleek een uitdaging. Hierdoor besloot ik weer te studeren. Eigenlijk wilde ik al heel lang een Masteropleiding volgen, maar het uitblijven van een geschikte baan was die extra duw om mij zo ver te krijgen. Ik startte in september 2019 met de Engelstalige masteropleiding Culturele Antropologie aan de Universiteit van Utrecht en behaalde deze studie in augustus 2020.

Terugkijkend op het afgelopen jaar, was het best een pittig jaar. Als moeder van een peuter en als partner is studie en huishouden niet altijd makkelijk te combineren. Door de verschillende corona maatregelen was het ook een uitdaging mijn onderzoek bij een instelling succesvol af te ronden. Als ik denk aan al de obstakels, afwijzingen en uitdagingen die ik ben tegengekomen op mijn pad, ben ik ontzettend dankbaar. Ze hebben mij sterker gemaakt en gevormd. Door bepaalde omstandigheden in het leven, word je soms gestuurd naar de juiste richting.

Mijn leven is niet zonder vallen en opstaan geweest. Ik heb vaak weer helemaal opnieuw moeten beginnen, maar ik blijf leren en groeien. Ik deel mijn verhaal met u allen en hoop een motivatie te zijn voor de jonge generatie. Blijf je dromen achternagaan en zoek hulp als je het soms even niet meer ziet zitten. Op 28-jarige leeftijd een master behalen is een prestatie waar ik trots op ben.

Nieuwe productiemethode voor krappaolie

Sandra Arichero-Jeffrey

In de vorige editie van Maraka hebt u kennis gemaakt met stichting Uma Jeki Makandra (Ujema), een vrouwenorganisatie in West Suriname die klein ondernemerschap van crafters en krappa producenten ondersteunt. Omdat de verwerking van krappa tot olie op de traditionele manier heel intensief is, zochten ze naar een andere methode. Ujema heeft nu een persmachine waarmee ze gaan testen hoeveel liters olie ze kunnen halen uit gedroogde noten en hoeveel uit gekookte noten. Omdat de persmachine aan het

VIDS

einde van het vorig seizoen werd aangeschaft, konden ze deze test toen niet goed doen. Met het nieuwe seizoen in aantocht zijn de vrouwen nu al druk bezig met de voorbereidingen om de test te doen.

De vrouwen zijn begonnen met de krappabomen te inventariseren. Enkele leden hebben ook een gps-training gevolgd, zodat ze weten waar de krappabomen in dat gebied voorkomen. Op elke krappaboom plaatsen ze meteen een nummer. De bomen dragen nu vruchten, maar omdat ze niet weten wanneer de noten rijp zijn en zullen vallen, plaatsen ze nu al bakken onder de bomen. "Deze methode is ook tijd-winnend", zegt de voorzitter van Ujema. "Iedereen helpt mee; behalve leden en andere vrouwen, helpen de mannen ook graag".

De Krappabomen worden in kaart gebracht door middel van een gps-systeem en voorzien van een nummer. Zo weten ze hoeveel bomen voorkomen in een bepaald gebied

Met de andere activiteiten van Ujema zoals craft, gaat het wat rustiger. De hoogtijdagen van de crafters zijn meestal in de maanden augustus en september vanwege de festiviteiten rond de Dag der Inheemse Volken op 9 augustus en in de laatste week van september. Ze hebben in deze twee maanden veel activiteiten. In augustus zijn de meeste activiteiten in Suriname, en in september in Guyana, maar door de uitbraak van Covid-19 zijn er vorig jaar geen activiteiten geweest.

Het idee om voor de kinderen van West Suriname een veilige zwemplaats te creëren, had Ujema besproken met toenmalig districtscommissaris van Kabalebo, mevr. J. Arupa. Het idee was om het oude zwembad van het logeergebouw van Apoera

op te knappen. Het terrein dat overwoekerd was met hoog wied, was reeds schoongemaakt door Ujema. De brandweer zou dan ook helpen en het zwembad reinigen en vullen met schoon water.

Ujema kwam met het idee omdat de kinderen van stad Apoera vaak zonder toezicht van ouders naar de rivier gaan om te zwemmen wat soms niet goed afloopt. Districtscommissaris Arupa heeft dit project toen uitgevoerd. "Ik vind het niet erg dat de DC ons idee heeft uitgevoerd, want bij ons gaat het om de veiligheid van de kinderen. Zij moeten ervan genieten en veilig kunnen zwemmen. Het is helemaal prima," zegt mevr. Nelly Lewis, voorzitter van Ujema.

Cultuur en Traditie

Baboen koso koso en het corona virus

Sandra Arichero-Jeffrey

Vanmorgen toen mijn man zich klaarmaakte om naar het werk te gaan, stond ik op en keek naar hem. Toen hij klaar was, pakte hij zijn tas en reed weg. Ik keek hem nog lang na, en mijn dochter vroeg aan mij: "Mama waarom kijk je zo zielig?" Ik zuchtte: "Ja, papa gaat werken. Hij moet gaan werken want we moeten eten, maar ik bid dat hij veilig thuiskomt zonder coronavirus. Want door het coronavirus gaan veel mensen dood, jong en oud, man en vrouw. Het maakt niet uit. Daarom sta ik zo te kijken".

Ik moest opeens denken aan een verhaal van vroeger toen de Indianen heel ver naar hun kostgronden moesten lopen en de mannen ver in het bos gingen jagen. Ze gingen ook weg met de bedoeling om eten voor hun gezin te brengen. Maar sommigen kwamen nooit terug. En als de andere mannen, vrouwen en familie op zoek gingen naar de vermiste persoon, dan gebeurde het soms dat ze zelf ook verdwenen en niet terugkeerden naar het dorp. De jagers durfden niet meer alleen het bos in te gaan en ook de vrouwen waren bang om naar hun kostgronden te lopen. Wat was er aan de hand?

Het was zo dat er een heel grote monsterachtige baboen aap in het bos liep. Hij woonde in een grot en loerde op de mensen die op pad gingen. En dan ging hij ook op pad om op de jagers te jagen of op de vrouwen die naar hun kostgrond gingen om te planten of cassave te oogsten. En hij at ze op. En zo ging dat een tijdje zo door. Deze monster baboen werd vrijpostiger en vrijpostiger. Hij kwam dichterbij huis. De mensen moesten nu een besluit nemen om hier iets tegen te doen want anders zou dit monster ook in het dorp komen.

Een paar slimme jagers zijn toen op de loer gegaan. Ze hebben gekeken naar voetsporen, naar takken die waren afgebroken, waar hij had geklommen, in welke boom, langs welke rivier en op welke berg had het monster gelopen om bij zijn grot te komen. Ze liepen héél ver, tot diep in het bos. Zo hebben

ze gezien waar hij woont. In een grot onder de grond. Ze zeiden tegen elkaar: "Oké, nu weten we waar het is, nu weten we waar hij woont, dus nu moeten we bedenken hoe we hem eruit gaan halen, want we willen niet in de grot gaan. Als we in de grot gaan, dan komen we er niet meer uit, want hij gaat ons zeker opeten".

De mannen keerden terug naar het dorp om met de gemeenschap te bespreken hoe ze dit monster uit zijn grot konden lokken. Een oude wijze vrouw zei dat er een manier was om de baboen uit zijn hol te lokken. "Jullie gaan een smoko patu moeten maken. En jullie moeten ingrediënten gebruiken zoals rode katoen en alata pepre". Iedereen ging meteen rode katoen, alata pepre en nog een paar andere ingrediënten voor de smoko patu verzamelen. Ze hebben het gedaan want ze wilden van dat grote monster af zijn.

De mannen brachten het bij de grot en maakten hun smoko patu aan. De rook begon de grot binnen te dringen en de baboen die niet naar buiten wilde komen, begon uit te schelden van: "Jullie Indianen, hoe durven jullie hier te komen, helemaal hier in mijn huis. Hoe durven jullie. Jullie gaan zien als ik eruit kom". Ze bleven die smoko patu gebruiken, steeds meer en meer en op gegeven moment, als je in een dichte ruimte bent met heel veel rook, ga je tenslotte eruit moeten komen. En hij

Het schildpadhuis wordt verbrand om slechte geesten te verjagen van je omgeving of erf.

VIDS

kwam eruit, maar hoestend, hoestend, hoestend. Uch uch uch uch uch. Hij bleef maar hoesten. Zo kwam hij uit de grot, maar hij kon niet daar blijven. Die smoko patu dreef hem verder weg. Hij moest ver, ver weg gaan.

Sindsdien hebben de Indianen nooit meer last van hem gehad. Maar vóór hij wegging, zei hij: "Jullie hebben mij te pakken gekregen, ik ga weg, maar heb je die koso koso van me gehoord? Die laat ik voor jullie achter en als jullie het krijgen zal die je dood maken". En met deze woorden verdween het monster in het bos. En inderdaad, de oude mensen zeggen dat als die baboen koso koso je krijgt en je doet er niets aan, kan het je je leven kosten.

Sindsdien is de smoko patu heel belangrijk geworden voor de Indianen. Tot nu toe maken de mensen hun smoko patu als ergens een kwade geest is bij een kamp of grond, om het weg te jagen

want hij hoort niet daar. Zo dacht ik ook aan het coronavirus. Het is net als het grote monster dat onze mannen en vrouwen en onze kinderen van ons wegnam. Maar we hebben behalve die smoko patu, ook onze eigen kruiden die we kunnen gebruiken om dit corona monster weg te jagen. Indianen hebben heel veel kennis over kruiden die ze kunnen gebruiken.

Vraag even rond, vraag aan de oude mensen: "Hoe moet ik dit gebruiken, wat kan ik gebruiken tegen die hoge koorts, wat kan ik gebruiken voor die koso koso?" Het zal ons helpen. Ik heb het zelf geprobeerd, met smoko patu en stoom patu en het heeft geholpen tegen hoge koorts. In de stoom patu zette ik citroengras, lemmetjeblederen, jerojali en kobiatha. We moeten kijken wat we kunnen gebruiken van onze eigen Inheemse kennis om het monster aan te vechten.

Groente weggoien

Mandy Misika

Op een dag kwamen mensen uit Paramaribo naar Tepu. Warakoe hielp ze met koken en opruimen. De mensen hadden van alles meegenomen uit Paramaribo, waaronder ook groente. De man vroeg aan Warakoe: kunt u die groente voor me wassen? Warakoe verstond niet wat die heer zei, maar antwoordde: oke, abun. In die tijd was er nog geen stromend water uit de kraan. Warakoe moest naar de rivier gaan om de groente te wassen.

Daar ging ze met de groente en ze pakte ook de vuile afwas, want ze gaat naar de rivier. Toen ze bij de rivier kwam, deed ze eerst de vaat en toen ze daarmee klaar was, stond ze een poosje naar die groente te kijken want ze wist niet eens wat die heer gezegd had omdat ze geen Nederlands verstond. En groente kende ze ook niet, want in Tepu eten ze kairi (peprewatra). Ze wist niet wat ze met de groente moest doen, en uiteindelijk gooide ze het weg in de rivier.

Ze liep terug naar het huis van de gasten en plaatste de borden netjes op tafel. Na een poosje vroeg de meneer of ze de groente had gewassen voor hem want hij zag de groente niet op tafel. Op dat moment gaf ze geen antwoord want ze wist niet wat ze moest zeggen, dus ze riep een collega om te vertalen wat die heer gezegd had. De collega vertaalde de vraag of ze de groente had gewassen.

Warakoe schrok, pakte meteen een emmer en ging snel naar de rivier om de groente te zoeken of wat ervan over was. Maar er was niet veel groente meer want de rivier had het meegenomen. Ze ging

VIDS

terug en zei: sorry, ik verstond niet wat u gezegd had dus ik dacht dat ik het moest weggooien. De man antwoordde toen: "Dan waarom als je het niet verstond, vraag je niet aan anderen wat je met die groente moest doen. Dan zouden ze misschien aan mij vragen en zou ik ze zeggen wat ik gezegd heb en dan zou dit niet gebeuren. Maar ja goed, het is niet erg en voor een andere keer weet je dat je het niet moet weggooien, maar wassen want het is om te eten".

Opa was ziek

Mandy Misika

In een klein dorp woonde een opa met zijn vrouw en twee dochters. De eerste dochter had al een man en een dochtertje en woonde in haar eigen huisje. Op een dag werd opa erg ziek; hij had malaria en lag te rillen van de koorts. Zijn dochters en kleindochter zorgden om de beurt voor hem. Na een paar dagen voelde hij zich wat beter en wilde niet dat de meisjes hem moesten helpen. Hij ging naar de rivier om te baden en nam zijn honden ook mee. Toen hij aankwam bij de rivier begon hij zijn

De vrouwen begonnen te lachen om wat ze gedaan had. En haar collega zei aan de man dat hij voortaan altijd een tolk erbij moet roepen om te vertalen wat hij in het Nederlands of Sranan Tongo zegt, omdat de meeste mensen in Tepu geen Nederlands of Sranan Tongo verstaan want ze praten Trio.

boten schoon te maken, want hij was van plan om te vissen. Terwijl hij daarmee bezig was, begonnen twee honden te vechten en al vechtend kwamen ze helemaal bij hem in de boot. Opa stond op om hun weg te jagen, maar omdat hij nog een beetje zwak was, kwam hij tegen een hond aan en viel in de rivier. Nu had hij zichzelf gevangen in zijn visnet. Dus oudjes laat uw dochters of kleinkinderen helpen wanneer u ziek of zwak bent.

Straffen in het dorp

Sandra Arichero- Jeffrey

Vroeger werd je aan een schandpaal vastgebonden, dat is een paal waaraan iemand als strafmaatregel werd vastgebonden en te kijk werd gesteld. Zo een schandpaal was midden in het dorp. Daar werd je vastgebonden, iedereen van het dorp ziet dan de dief of de onbetrouwbare partner of de oplichter, of de brandstichter om maar enkele voorbeelden te noemen. Hier heb ik het niet over het straffen van kinderen, maar van volwassenen. Ik dacht dat dit tot het verleden behoorde, maar het gebeurt nog steeds in enkele dorpen die zich nog aan deze traditie houden. Het verbaasde me dat het ook nog werkt! Ik zal twee korte gevallen met jullie delen.

Laat mij heel dichtbij beginnen. Zoals veel dorpen in Para, waar ze behalve cassave ook ananas planten, had ook dit dorp een goede aanplant van ananas. Bij een goede oogst kan je behoorlijk wat centjes verdienen. Een groot deel gaat naar het onderhouden van het gezin en studerende

kinderen. De mensen die hadden geplant waren heel enthousiast want het was een goed seizoen. Ze wachtten op de juiste tijd om te oogsten, maar iemand was ze voor. Een dief had van elk ananasveld een beetje geoogst. Toen de mensen daarachter kwamen, stapten ze naar het dorpshoofd om hun beklag te doen. Niemand wist wie de dader was.

Het dorpshoofd besloot om zelf op zoek te gaan naar de dief. Hij ging op de loer liggen in een van de ananasgronden die nog niet was geoogst. Daar kwam de dief aan, het dorpshoofd pakte hem beet en bracht hem naar de vergaderzaal waar hij werd vastgebonden. En iedereen mocht komen kijken en zien wie de dader was. Als ze gewoon kwamen kijken, weet ik niet, maar waarschijnlijk zijn er ook bedreigingen gedaan, en klappen gevallen, maar in elk geval hij had zijn les geleerd. Als hij wil verdienen aan ananas moest hij zelf gaan planten. En nu gaat hij door het leven als de ananasdief.

VIDS

In Tepu maakt men geen grappen met straffen. De straffen zijn zwaar, toch ziet men soms kans om de wetten van het dorp te overtreden. Deze keer is het niet ervandoor gaan met andermans ananas, maar met de man van een andere vrouw. Dit is ten strengste verboden in Tepu.

Ik zal haar maar Amanda noemen. Amanda ging naar de kapitein om haar beklag te doen. Ze vertelde aan het dorpshoofd dat haar echtgenoot ervandoor gegaan was met Shirley, en Shirley wilde niet dat haar man terug bij haar kwam, zelfs niet om te zien hoe het met de kinderen gaat. Die man, noem hem maar Harry, was met Shirley, maar niet in het openbaar. De kapitein sprak Harry hierover aan en hij zei te kiezen voor Shirley.

Amanda legde zich toen daarbij neer. Ze zorgde voor haar kinderen en voor haar zelf. Maar na een poos kwam Harry weer bij haar aankloppen, want het ging niet zo goed met Shirley en hij bekende dat

hij een verkeerde keuze had gemaakt. Amanda wilde hem niet terug, maar omdat hij aandrong stelde ze wel één voorwaarde. Daarvoor ging ze bij het dorpshoofd en legde alles aan hem voor.

Het dorpshoofd stemde in met de voorwaarde. Amanda mocht Harry vijftig zweepslagen geven in het bijzijn van het hele dorp, en ze mocht ook Shirley 50 zweepslagen toebrengen, maar die vluchtte het bos in. Omdat Harry terug wilde naar zijn vrouw en kinderen heeft hij zijn zweepslagen met alle leed genomen.

Met deze twee bovengenoemde voorbeelden, zie je dat het traditioneel aanpakken van onrecht in het dorp nog werkt. De politie hoeft niet altijd erbij geroepen te worden want we hebben ons eigen rechtssysteem, dat we toepassen. Geschreven of ongeschreven, er zijn regels waaraan wij als Inheemsen ons dienen te houden. En dat begint allemaal bij de leiding en bij ons zelf.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS).

Wilt u deze nieuwsbrief via de mail ontvangen, maak dan contact met een van onze medewerkers bij Bureau VIDS.

Contactadres: Verlengde Gemenelandsweg 18D
Telefoonnummer: 520130/520131. Email:

infovids@vids.sr

U vindt ons ook op [facebook.com/VIDSSuriname](https://www.facebook.com/VIDSSuriname)
en op onze website: www.vids.sr

Aan deze Maraka editie hebben meegewerkt:
Carla Madsian, Max Ooft, Loreen Jubitana, Josee Artist, George Awankaroe, Sandra Arichero-Jeffrey, Greta Kiba, Channa Kiba, Gilliamo Orban en Mandy Misika